

La difusió dels autors literaris de les comarques de Tarragona a l'entorn 2.0

Pineda Vaquer

La irrupció de la web 2.0 ha canviat completament la manera de difondre la informació, incloent-hi la difusió literària. Aquest article analitza una mostra d'autors literaris de les comarques de Tarragona i mostra com utilitzen les eines de la web 2.0 a l'hora de difondre la seva obra a la xarxa, parant especial esment en la seva interacció amb els seus lectors a les xarxes socials com Facebook i Twitter. A més, també es fa un repàs de les actuals plataformes de difusió literària tarragonina a la xarxa.

The arrival of web 2.0 has completely changed the way in which information is disseminated, including literary information. This article analyzes a sample of literary authors from the regions of Tarragona and shows how they use the tools made available by Web 2.0 to disseminate their work on the net. In particular, the article pays attention to the way they interact with their readers on social networks such as Facebook and Twitter. The article also reviews the current platforms for the online dissemination of literature from Tarragona.

PARAULES CLAU:

literatura, comarques de Tarragona, difusió, web 2.0, xarxes socials

KEYWORDS:

literature, regions of Tarragona, dissemination, web 2.0, social networks

La base d'aquest article ha estat l'estudi d'un total de cinquanta-set autors literaris que han nascut o que viuen a les comarques de Tarragona (Tarragonès, Baix Camp, Alt Camp, Conca de Barberà i Priorat) a través d'un formulari que analitza quantitativament diferents aspectes de la difusió de l'obra d'aquests autors a Internet, especialment a les xarxes socials.

La tria d'aquests autors s'ha realitzat a partir de dues fonts diferents: en primer lloc, la base de dades en línia d'escriptors en llengua catalana Qui és qui,¹ de la Institució de les Lletres Catalanes, i, en segon lloc, la llista d'autors tarragonins que es troba a la web Escriptors del Camp de Tarragona.² Dels autors tarragonins ressenyats en aquestes dues fonts, hem escollit tots aquells que han publicat en els últims cinc anys, exceptuant-hi les obres pòstumes. Aquesta tria s'ha realitzat tenint en compte el fet que, ja que les xarxes socials es poden considerar com "conversacionals" per definició, especialment en el cas de Twitter (GARBER, 2011), la comunicació personal entre autor i lector hauria de ser una de les bases de la difusió literària a l'entorn 2.0, per la qual cosa s'han analitzat aquells autors actualment actius i que, per tant, estan en disposició de realitzar aquesta tasca de difusió a través de les xarxes socials.

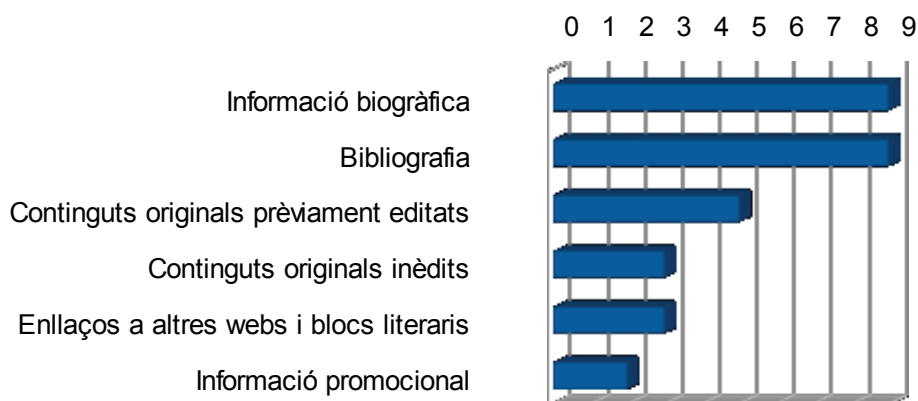
A més d'aquesta anàlisi quantitativa, també s'ha volgut realitzar un estudi qualitatiu d'aquesta difusió literària 2.0, analitzant, en primer lloc, l'ús de la web 2.0 per part dels autors literaris tarragonins a l'hora de difondre la seva obra, per continuar amb la incidència d'aquests autors en les plataformes de difusió en xarxa de la literatura catalana més importants, i acabar mostrant diverses iniciatives dedicades a donar a conèixer la literatura a les comarques de Tarragona a Internet.

La difusió dels autors literaris de les comarques de Tarragona a la xarxa. Anàlisi quantitativa

D'una banda, la primera dada referent a la difusió a Internet dels autors de les comarques de Tarragona és la corresponent a la utilització de les pàgines web. Dels cinquanta-set autors analitzats, només nou mantenen una pàgina web pròpia a la xarxa, per la qual cosa la incidència de l'ús d'aquesta eina per donar a conèixer l'obra d'aquests autors és més aviat minsa, ja que només suposa un percentatge del 16% del total d'autors analitzats.

A més, si ens fixem en els continguts d'aquestes webs analitzades [consulteu gràfic 1], veurem que, mentre totes contenen dades biogràfiques i bibliogràfiques de l'autor, només dues de les nou afegeixen informació promocional de la seva obra (presentacions de llibres, crítiques, ressenyes, etc.). Les xifres referents a les webs amb enllaços a altres webs i blocs literaris són una mica superiors (tres de nou), així com aquelles pàgines en què s'afegeixen continguts originals dels autors analitzats, tant inèdits com editats amb anterioritat (tres i cinc de nou, respectivament). D'aquesta manera, podem dir que en aquests continguts prevalen les dades de fons i no pas una informació actualitzada de manera, si no constant, almenys periòdica, com es pot veure en el fet que en cinc de les nou webs no s'indica la data de l'última actualització de continguts, mentre que només dues de les quatre restants han incorporat nous continguts durant l'any 2011, la qual cosa explica per què cap d'aquestes webs utilitza sistemes de sindicació de continguts, com ara l'RSS, per tal de donar a conèixer les noves actualitzacions als seus usuaris. A aquesta minsa actualització de la informació cal sumar-hi les poques possibilitats per part de l'usuari d'aquestes webs d'interactuar-hi, afegint-hi comentaris (només una d'aquestes webs ofereix aquesta opció) o bé compartint-ne la informació a través dels seus perfils a les xarxes socials, ja que només tres d'aquestes webs ofereixen enllaços als perfils de Twitter o Facebook dels autors.

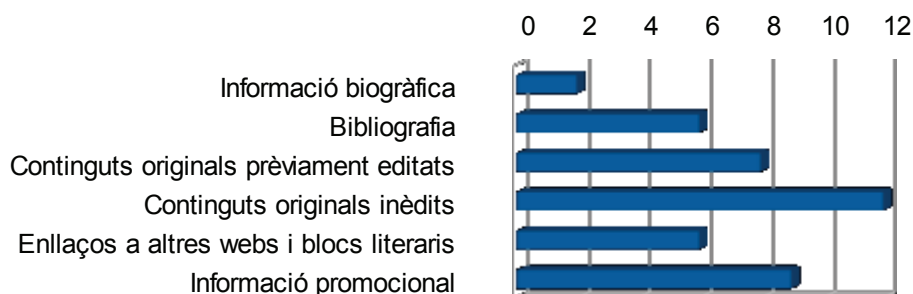
Gràfic 1. Tipus de continguts de les webs dels autors literaris de les comarques de Tarragona

1. <http://cultura.gencat.net/ilc/peq/cerca.asp>

2. <http://www.esocat.cat>

Gràfic 2. Tipus de continguts dels blocs dels autors literaris de les comarques de Tarragona

No obstant això, aquesta promoció via web no només es realitza a través de pàgines pròpies dels autors, sinó que també cal destacar l'externalització d'aquesta difusió mitjançant webs i plataformes tant literàries com més generals, deixant de banda les iniciatives dedicades específicament a donar a conèixer els autors de les comarques de Tarragona, que s'analitzaran posteriorment. Una elevada proporció d'aquests autors, que arriba a un percentatge del 85.96% (quaranta-nou del total de cinquanta-set autors estudiats), troben la seva obra difosa a través d'aquestes pàgines. Les webs en què apareix més informació dels autors tarragonins corresponen, en primer lloc, a les editorials en què aquests autors publiquen les seves obres (un 57.14%), seguits de la Wikipèdia (un 51.02%), la web de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC)³ (un 32.65%) i la pàgina de l'Enciclopèdia Catalana (un 22.44%). Altres webs que, en menor mesura, difonen les obres dels autors de les comarques de Tarragona són la pàgina del projecte Endrets - Geografia Literària dels Països Catalans,⁴ amb un 6.12%, i Lletra, el portal de literatura de la UOC,⁵ amb un 4%.

D'altra banda, si analitzem les xifres referents als autors tarragonins amb un bloc propi, veiem que dinou dels cinquanta-set autors analitzats, és a dir, una tercera part del total, mantenen un bloc, percentatge que dobla el corresponent als autors amb web pròpia. La idiosincràsia del bloc, que consisteix en una sèrie d'apunts ordenats cronològicament, facilita l'observació de l'actualització dels continguts d'aquests blocs. D'aquesta manera, veiem que set dels dinou blocs analitzats, és a dir, un 36.8% del total, afegeixen nous continguts cada setmana, mentre que cinc dels dinou (un 26.3%) ho fan més d'un cop al mes. El percentatge de blocs inactius, que no han afegit nous continguts en els últims tres mesos, és el mateix que el dels blocs que s'actualitzen setmanalment, un 36.8% (set blocs del total de dinou). Aquesta major actualització dels blocs es correspon amb un notable canvi en la tipologia dels seus continguts en comparació amb els de les webs, tal i com es pot comprovar comparant

els gràfics 1 i 2. D'aquesta manera, mentre que a les webs preval la informació de fons dels autors, com ara les dades biogràfiques i/o bibliogràfiques, en el cas dels blocs aquest tipus d'informació perd la seva importància enfront a d'altres tipologies més dinàmiques de continguts, com ara la informació promocional de l'obra, amb una presència en el 47,3% dels blocs estudiats (nou de cada dinou), enfront del percentatge del 22.2% (dos de cada nou) de les webs, i, en especial, els continguts originals inèdits, que trobem en dotze de cada dinou blocs analitzats (un 63.17%), mentre que el percentatge de webs amb aquest tipus de continguts només arriba al 33.3%.

Aquest canvi en la tipologia de continguts dels blocs analitzats no és l'únic que ens trobem en comparació amb les webs que s'han estudiat: també cal destacar una major interactivitat amb els usuaris dels blocs a través d'opcions com ara els comentaris als continguts, que en el cas dels blocs arriba a un 78,9% del total (quinze dels dinou totals), enfront al percentatge de l'11.11% de les webs (només una de cada nou). No obstant això, pel què fa a l'ús de les xarxes socials en els blocs estudiats, s'ha de dir que el percentatge de blocs en què apareixen enllaços als perfils dels autors a xarxes socials com ara Facebook o Twitter és més baix que en el cas de les webs (un 15,78% dels blocs en front d'un 33.33% en el cas de les webs), tot i que s'ha de dir que en quatre dels dinou blocs, és a dir, en un 21% del total, els usuaris tenen l'opció de compartir els apunts del bloc en els seus perfils de les xarxes socials mitjançant una sèrie de botons que faciliten aquesta compartició.

Si continuem amb l'anàlisi de l'ús de les xarxes socials per part dels autors literaris tarragonins analitzats, veiem que Facebook, amb un 54% dels autors analitzats amb perfil propi en aquesta xarxa, és, amb diferència, la més utilitzada per aquests autors, davant d'un percentatge del 18% que utilitzen Twitter. No obstant això, aquesta major presència a Facebook no indica que els perfils dels autors que es poden consultar sense ser agregat com amic (un 51.6%, és a dir, setze dels trenta-un autors amb perfil a aquesta xarxa) siguin especialment actius (només un 25.8% hi afegeixen nous continguts més d'un cop per setmana) ni tampoc que siguin convenientment utilitzats per donar a conèixer l'obra d'aquests autors, ja que només un

3. <http://www.escriptors.cat>.

4. <http://www.endrets.cat>.

5. <http://lletra.uoc.edu>.

50% d'aquests autors afegeixen informació promocional de la seva obra al seu perfil, amb un percentatge encara més baix, d'un 18.75%, dels que hi afegeixen enllaços a continguts originals presents en altres plataformes, com blocs o webs. Tot i aquesta minsa utilització de Facebook per promocionar les seves obres, un 38.46% dels perfils en què es pot visualitzar el número d'amics sense ser-hi agregat (deu de vint-i-sis) tenen entre mil i cinc mil amics agregats.

A l'hora de comparar el percentatge d'autors amb perfils a Facebook, un 54% del total, amb el tant per cent d'usuaris d'Internet presents a aquesta xarxa (un 53.90%) ("Spain Facebook Statistics", 2011), veiem que ambdues dades són equivalents. No obstant això, si tenim en compte que la franja d'edat en què trobem més autors es troba entre els 43 i 52 anys (un 36.84%) i que aquesta franja justament només suposa l'11% dels usuaris totals de Facebook, enfront del 32% d'usuaris entre 25 i 32 anys, edats en què només trobem un 14.03% del total d'autors analitzats, la mitjana d'autors de les comarques tarragonines usuaris de Facebook es pot considerar superior a la mitjana d'usuaris d'Internet amb perfils a aquesta xarxa social.

Mereix una menció a banda la utilització de pàgines dedicades als autors tarragonins a Facebook: dels cinquanta-set autors estudiats, només cinc (un 8.77%) tenen una pàgina pròpia a aquesta xarxa social i d'aquestes cinc, només una conté informació actualitzada de l'autor corresponent i de la seva obra, mentre que a les quatre restants només apareix informació fixa procedent de l'entrada a Wikipedia de l'autor. El número de seguidors d'aquestes pàgines està en consonància amb aquests continguts, ja que no n'hi ha cap que tingui més d'un centenar de seguidors.

En aquest sentit, tot i el menor percentatge d'autors usuaris de Twitter, un 18% com s'ha mencionat anteriorment, s'ha de dir, per una banda, que aquest és major que la mitjana mundial d'usuaris de Twitter, que l'any 2011 es comptabilitzava en el 13% (SMITH, 2011) i que aquests mantenen un perfil molt més actiu, ja que set d'aquests deu perfils piulen més d'un cop a la setmana i, d'aquests set autors amb perfils actius, n'hi ha cinc que piulen informació promocional de la seva obra i tres hi inclouen enllaços a continguts propis editats en altres plataformes, per la qual cosa es pot dir que la majoria d'autors amb perfil de Twitter l'utilitzen per donar a conèixer el seu treball com a escriptors. Pel què fa al nombre de seguidors, tres d'aquests set en tenen de cent un a dos-cents cinquanta, un de 251 a cinc-cents, dos de cinc-cents un a mil, i un, més de mil seguidors. Significativament, el nombre de perfils als quals segueixen els autors analitzats corresponen al seu nombre de seguidors: l'autor que té més de mil seguidors del seu perfil, per la seva part també segueix més de mil perfils.

La difusió dels autors literaris de les comarques de Tarragona a la xarxa. Anàlisi qualitativa

Tal com s'ha pogut veure en l'apartat dedicat a l'anàlisi quantitativa de la difusió dels autors literaris tarragonins, el concepte de web 2.0 encara no ha arribat a les pàgines web dels autors estudiats, ja que hi ha una manca d'ús d'eines com els enllaços a les xarxes socials, aquestes encara es mostren estàtiques, sense la possibilitat que els usuaris puguin comentar i compartir els continguts d'aquestes pàgines, per la qual cosa es perd una baula molt important en el procés de comunicació que és la base de l'entorn 2.0. D'aquesta manera, podem dir que, pel que fa a aquestes webs dedicades als autors de les comarques de Tarragona, encara ens trobem davant de webs 1.0, en què tots els continguts estan controlats pels amos de la web i en què els usuaris són unes figures completament passives (CEBRIÁN, 2008). En el cas dels blocs analitzats, aquest pas de la web 1.0 a la 2.0 ja s'ha començat a donar, ja que la majoria permeten els comentaris dels usuaris, per la qual cosa aquests poden interactuar molt més fàcilment amb els autors, i la mateixa idiosincràcia dels blocs, que permet la sindicació de continguts, fa que aquests puguin arribar més fàcilment als usuaris a través de sistemes com el RSS. No obstant

això, cal tenir en compte que la majoria no enllacen amb els perfils dels autors a les xarxes socials ni tampoc insereixen els botons que faciliten la compartició de continguts als perfils dels usuaris.

Aquesta realitat contrasta, però, amb l'alta incidència d'autors analitzats amb perfil propi a les xarxes socials, percentatge que, si tenim en compte els segments d'edat d'aquests autors, és superior a la mitjana. D'aquesta manera, tot i aquest important segment d'usuaris de les xarxes socials entre els autors de les comarques de Tarragona, fa falta la plena incorporació d'aquestes xarxes per tal de donar el pas cap a l'entorn 2.0 (CEBRIÁN, 2008). Aquest pas ja l'han donat un parell d'autors que estan fent una important tasca de difusió no només de la seva obra, sinó també de tota l'activitat literària a les comarques de Tarragona. En primer lloc, el narrador Jesús Maria Tibau, des del seu bloc *Tens un racó a dalt del món*⁶ dona a conèixer els actes promocionals de les seves noves obres, publica nous continguts inèdits, especialment microcontes, hi penja jocs literaris, i, fins i tot, vídeos procedents del seu propi canal de Youtube en què el mateix autor llegeix fragments d'obres d'altres autors. Tots aquests continguts acaben revertint, a la vegada, als seus perfils a Facebook, Twitter i LinkedIn, de manera que crea una xarxa 2.0 en què els seus lectors poden comentar i, a més, donar a conèixer la seva obra i fer-ne difusió ells mateixos. Aquest sistema de comunicació en xarxa en què els lectors es converteixen en una baula del sistema de difusió i, a la vegada, són capaços de connectar-se directament amb els autors és el que també utilitza la Rosa Comes en el seu bloc *Evito el verb: Cultura quotidiana*⁷, en què, a més de trobar-hi alguns dels seus poemes, inèdits o publicats en el llibre que porta el mateix títol del bloc, també hi destaquem una sèrie d'apunts dedicats a la gestió cultural, en especial la referent a les disciplines literàries, que són molt útils per conèixer de primera mà aquest àmbit a les comarques tarragonines.

Es poden trobar diverses raons per les quals aquest salt a la web 2.0 encara no s'ha donat en la difusió dels autors literaris tarragonins a la xarxa. La primera d'aquestes raons té a veure amb les escasses possibilitats de professionalització de la figura de l'escriptor, ja no només a les comarques de Tarragona, sinó també a tot Catalunya (ÁLVARO, 2010). Aquest fet fa que la immensa majoria dels autors analitzats tinguin una professió a banda de la seva activitat literària, la qual cosa pot restar temps a l'hora de difondre la seva obra. Però crec que tampoc cal menystenir el pes del concepte del procés de creació com una activitat en què l'autor calia que estigués allunyat del món, marcant distàncies amb els seus lectors, per tal de crear una obra. L'aparició de les xarxes socials, amb el seu component "conversacional" que hem mencionat amb anterioritat, està canviant aquesta idea aïllacionista de l'escriptor enigmàtic, acostant-lo al seus lectors, que, a més de difondre ells mateixos la seva obra, també poden ser de gran utilitat per a la creació de la seva obra amb els seus

comentaris; en una paraula, democratitzant la relació autor-lector (TRUBEK, 2012).

■ El paper de les plataformes web dedicades al panorama literari de les comarques de Tarragona. Estat de la qüestió

La primerenca adopció d'Internet a les comarques de Tarragona, amb la creació de la xarxa TINET (Tarragona + Internet) l'any 1995, propicià la creació de nombroses iniciatives dedicades a la difusió de la literatura tarragonina a la xarxa (COMES, 2007). Malauradament, algunes d'aquestes iniciatives, com la Biblioteca Digital Tarraconense, operada per TINET, i el portal de Tarragona Lletres, de l'Ajuntament de Tarragona, en l'actualitat ja no estan disponibles a la xarxa.⁸ Altres iniciatives literàries que ja no estan actives però els continguts de les quals encara es poden consultar a la xarxa són, per exemple, els del col·lectiu La Pell del Llavi, que operà entre 2004 i 2008⁹ i, sobretot, el projecte Territoris Creatius dels Serveis Territorials de Cultura a Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili, que actuà com una plataforma virtual amb l'objectiu de donar a conèixer els diferents projectes creatius d'artistes de les comarques de Tarragona des de diferents disciplines, entre les quals la literatura. La precària situació econòmica actual ha fet que el passat mes de setembre de 2011 aquest ambiciós projecte quedés aturat (COMES, 2011), així com també la presència notable que havia tingut a les xarxes socials, amb perfils actius a Facebook, Twitter i LinkedIn.

No obstant això, actualment encara resten diverses iniciatives de difusió de la literatura de les comarques tarragonines a la xarxa. Per començar, cal destacar la plataforma web Biblioteca Tinet,¹⁰ que està pensada per publicar en línia, de manera gratuïta, continguts literaris i assagístics d'autors tarragonins, com per exemple els relats guanyadors de les diferents edicions del Premi Tinet de literatura a la xarxa. Una altra iniciativa ben notable és la pàgina Escriptors del Camp de Tarragona,¹¹ en què es referencien un total cent trenta-vuit autors de les comarques tarragonines, i s'hi hostatgen una vintena de subwebs que donen informació d'alguns d'aquests autors, com ara Montserrat Abelló, Xavier Amorós, Margarida Aritzeta o Olga Xirinacs. També és destacable perquè afegeix continguts sobre diferents activitats literàries, com els programes Joc Partit o Lletres de Batalla, i un complet recull de premsa. Per acabar, el col·lectiu literari La gent del Llamp també disposa d'una pàgina web pròpia,¹² en què es pot trobar el catàleg de la col·lecció editorial que, sota el mateix nom, publica l'editorial Cossetània, dedicada als autors membres d'aquest col·lectiu, com ara Magí Sunyer i Joan Cavallé, entre d'al-

6. <http://jmtibau.blogspot.com/>

7. <http://evitoelverb.wordpress.com/>

8. Però sí que trobem un perfil a Twitter, @lletrestgna, que es defineix com a "Espai de conversa i informació sobre les activitats literàries coordinades per l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Tarragona"

9. <http://webfacil.tinet.cat/lapell>

10. <http://www.tinet.cat/portal/channel-home.do?ch=9>

11. <http://www.escat.cat>

12. <http://www.gentdelllamp.cat>

tres, i també es pot trobar altra informació com la que se centra en els actes organitzats per aquest col·lectiu o per algun dels seus membres. Cal mencionar que aquesta web, a diferència de les dues anteriors, permet compartir directament els seus continguts a través de Facebook i Twitter, tot i que el col·lectiu de La gent del Llamp encara no té perfils propis a cap d'aquestes dues xarxes socials.

Conclusions

És evident que les xarxes socials estan canviant la manera de comunicar-se i de transmetre la informació. La literatura no ha de quedar al marge d'aquests canvis i, tot i que, com s'ha vist, la incidència dels autors de les comarques tarragonines a les xarxes socials supera la mitjana d'usuaris d'Internet, encara s'ha de treballar per optimitzar aquestes eines. L'objectiu és aconseguir una xarxa de comunicació en què la informació no avanci de manera vertical, de l'autor al lector, sense cap reciprocitat, sinó horitzontalment, amb una cadena comunicativa en què el lector es converteixi ell mateix en una baula d'aquesta cadena i doni a conèixer l'obra dels seus autors preferits a través dels seus propis perfils a les xarxes socials. L'actual situació de crisi econòmica fa que les plataformes públiques, tan necessàries, es vegin disminuïdes, per la qual cosa el paper dels autors i d'altres iniciatives com els col·lectius literaris o les editorials ha de ser més important, i han d'aprofitar totes les possibilitats de difusió que ofereix l'entorn 2.0.

PINEDA VAQUER

Bibliografia

- ÁLVARO, F-M.: "Deixaré d'escriure i faré de paleta", *Serra d'Or*, 605, maig 2010: 39-40.
- BATALLER, X.; ESCOBEDO, E.; LÓPEZ-PAMPLÓ, G.: "Una aproximació a la relació entre weblogs i escriptors", *Caràcters*, 31, abril 2005: 5-6.
- BORRÀS CASTANYER, L.: "L'escriptura literària en l'era digital", *Cultura*, 7, 2010: 86-111.
- CEBRIÁN HERREROS, M. "La Web 2.0 como red social de comunicación e información". *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, 14, 2008: 345-361, a <<http://revistas.ucm.es/inf/11341629/articulos/ESMP0808110345A.PDF>> [Consulta: 10 de desembre de 2011]
- COMES, R.: "Gestionar la literatura. Alguns enfocaments dels darrers anys", *Kesse*, 41, 2007: 4-15.
- COMES, R.: "Temps desconsiderats. Fins aviat, Territoris Creatius!", *Evito el verb: Cultura quotidiana*, 2011, a <<http://evitoelverb.wordpress.com/2011/09/23/temps-desconsiderats-fins-aviat-territoris-creativus/>> [Consulta: 10 de desembre de 2011]
- FERRET BAIG, A. "Web 2.0, blogs, espai públic i llengua catalana: anàlisi i expectatives per al treball tècnic", *Llengua i ús*, 36, 2006: 10-17.
- FÉRRIZ ROURE, T. "La internet literària catalana. Balanç i perspectives", *Ítem*, 51, 2010: 30-46.
- GARBER, M.: "Is Twitter writing or is it speech? Why we need a new paradigm for our social media platforms", *Nieman Journalism Lab*, 2011, a <<http://www.niemanlab.org/2011/06/is-twitter-writing-or-is-it-speech-why-we-need-a-new-paradigm-for-our-social-media-platforms/>> [Consulta: 20 de juny de 2011]
- JOAN MARÍ, B.: "Més canals per a una cultura", *Serra d'Or*, 585, 2006: 26.
- PARCERISAS, F.: "Sobre el futur de la difusió de la poesia", *Reduccions*, 75, 2002: 95-103.
- SMITH, A.: "13% of online adults use Twitter, and half of Twitter users access the service on a cell phone", *Pew Internet*, 2011, a <<http://pewinternet.org/Reports/2011/Twitter-Update-2011/Main-Report.aspx>> [Consulta: 20 de juny de 2011]
- "Spain Facebook Statistics", *Social Bankers*, 2011, a <<http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/spain>> [Consulta: 10 de desembre de 2011]
- TRUBEK, A.: "Why authors tweet", *The New York Times*, 2012, a <<http://www.nytimes.com/2012/01/08/books/review/why-authors-tweet.html?smid=tw-nytimes>> [Consulta: 6 de gener de 2012]